

ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-ไทย
กับความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแบบไตรภาคี
ในประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศิริพร วัชชวัลคุ*

Received: 30 March 2023

Revised: 30 June 2023

Accepted: 6 July 2023

* ศาสตราจารย์, ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; อีเมล: wsiripor@tu.ac.th

รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566): หน้า 126-175

Japan-Thailand Relations and Triangular Cooperation with Southeast Asian Countries

---

Siriporn Wajjwalku**

** Professor. Faculty of Political Science, Thammasat University; E-mail: wsiripor@tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ให้ความสนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของฝ่ายญี่ปุ่น-ไทย กับนโยบายและปฏิบัติการของการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีที่ทั้งสองประเทศดำเนินการร่วมกันในประเทศที่สามที่เป็นประเทศผู้รับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในฐานะที่เป็นประเทศผู้ให้เดิม (ญี่ปุ่น) และประเทศผู้ให้ใหม่ (ไทย) เพื่อที่จะขยายขอบเขตของความเข้าใจเรื่อง การเปลี่ยนแปลงนโยบาย รูปแบบ และปฏิบัติการของความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของทั้งสองประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา โดยพยายามที่จะตอบคำถาม 2 ประการคือ หนึ่ง ทำไมความร่วมมือแบบไตรภาคีจึงเป็นรูปแบบที่ถูกเลือกโดยผู้ให้ทั้งสองประเทศ หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือ ความร่วมมือแบบไตรภาคีนี้ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของทั้งสองประเทศอย่างไร และสอง ความร่วมมือแบบไตรภาคีนี้มีผลต่อความสัมพันธ์ของฝ่ายระหว่างญี่ปุ่นกับไทย และมีส่วนในการพัฒนาภูมิภาค โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร

ผลจากการศึกษาพบว่า ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีที่ทั้งสองประเทศดำเนินการร่วมกันในประเทศที่สามที่เป็นประเทศผู้รับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นรูปแบบของความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของทั้งสองประเทศ กล่าวคือ ในฐานะประเทศผู้ให้เดิม ญี่ปุ่นด้วยความร่วมมือกับไทย สามารถขยายความช่วยเหลือไปในประเทศผู้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับมากขึ้น ทั้งยังสามารถคงความสัมพันธ์กับประเทศผู้รับเดิมที่กลายเป็นผู้ให้รายใหม่ คือ ประเทศไทยไว้ได้ เพื่อประโยชน์ในด้านการเมืองในภูมิภาค รวมถึงญี่ปุ่นอาจจะใช้ประสบการณ์ของความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีกับประเทศไทยเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเองของความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของตนกับประเทศรายได้ปานกลางอื่นอีกด้วย ในฐานะประเทศผู้ให้ใหม่ ประเทศไทยด้วยการสนับสนุนของญี่ปุ่น สามารถขยายความช่วยเหลือไปในประเทศผู้รับได้มากขึ้น ในเวลาเดียวกัน ความช่วยเหลือเพื่อการ

พัฒนาในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีนี้อีกมีผลในด้านบวกต่อความสัมพันธ์สองฝ่าย รวมถึงผลในด้านบวกต่อการพัฒนาระดับภูมิภาคด้วย อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างญี่ปุ่น ประเทศไทย และประเทศผู้รับที่เป็นสมาชิกอาเซียน ก็ยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการทบทวนและพัฒนาเพิ่มเติมเช่นกัน

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์สองฝ่ายญี่ปุ่น-ไทย, ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคี, ผลประโยชน์แห่งชาติ, ประเทศรายได้ปานกลาง, ประสิทธิภาพของความช่วยเหลือ, การพัฒนาระดับภูมิภาค

Abstract

This article pays attention to Japan-Thailand bilateral relations and the development cooperation in the form of Triangular Cooperation which two donors-the traditional and emerging donors, implemented in the third countries in Southeast Asia in order to enhance the understanding of changes in policy and implementation of development cooperation of both countries since 2000s. It tries to answer 2 questions: first, what and how does the Triangular Cooperation respond to or serve national interests of both donors? ; and second, what and how does Triangular Cooperation effect on the Japan-Thailand bilateral relations and vi versa, and on regional development in Southeast Asia?

The study shows that the Triangular Cooperation which Japan and Thailand have conducted in the third country in Southeast Asia serves national interests of both donors. For Japan, this form of cooperation while provides an opportunity to extend its development cooperation into recipient countries, helps keep relationship and interaction with emerging donors which are its former recipients. In addition, the development cooperation provided to the recipient through Triangular Cooperation is proved to be more relevant and effective. For Thailand, this form of cooperation while provides an opportunity to extend its development cooperation into recipient countries, contributes to its bilateral relations with Japan and regional development. However, Triangular Cooperation between Japan-Thailand and the third country is far from perfect.

Keywords: Bilateral Relations between Japan-Thailand, Triangular Cooperation, National Interest, Middle-Income Country, Aid Effectiveness, Regional Development